

STANISŁAW C. NAPIÓRKOWSKI OFMConv

EUCHARYSTIA W DIALOGU UZGODNIENIE GRUPY Z DOMBES

WPROWADZENIE

Grupa z Dombes stanowi niezwykle fenomen ekumeniczny. Nie jest dzieckiem nowej atmosfery soborowej, ponieważ pracuje od 1937 r. Nikt jej oficjalnie nie powoływał do życia, nikt nie udzielał kościelnych upoważnień, żaden też z kościelnych autorytetów nie ustosunkowuje się oficjalnie do wypracowanych przez Grupę tekstów. A przecież Kościoły nie lekceważą jej tez i uzgodnień, owszem, przyjmują je z dużą uwagą. Uzgodnienie Grupy z Dombes na temat Eucharystii publikuje się pośród uzgodnień oficjalnych komisji mieszanych złożonych z teologów Kościoła rzymskokatolickiego oraz innych Kościołów chrześcijańskich. Duch i myśli zespołu wchodzi w krwioobieg Kościołów potwierdzając głęboki sens i dużą skuteczność oddolnych inicjatyw ekumenicznych.

Ojcem Grupy z Dombes jest ks. Paul Couturier, ten sam, któremu chrześcijaństwo zawdzięcza Tydzień Powszechnej Modlitwy o Jedność¹. Znamy dobrze pierwszych katolickich członków zespołu: Victor Carlhian, profesor o. Couturiera, ks. Laurent Remillieux, proboszcz Notre Dame Saint Alban, o. Louis Richard, sulpicjanin, profesor teologii, ks. Joseph Chaîne, również profesor teologii oraz ks. Monchanin, człowiek wszechstronnie utalentowany, który najskuteczniej wspierał Grupę w jej trudnych początkach. O. H. de Lubac dzielił się z Grupą w tamtym bohater-skim okresie swoimi przemyśleniami nt. tradycji i zachęcał do ekumenicznego obiektywizmu, z którego wyrosła jego książka *Katolicyzm* (pierwsze wydanie w 1938 r.)². Pierwszymi protestanckimi partnerami dialogu byli księża reformowani Szwajcarii niemieckiej: Peter Barth, rodzony brat sławnego Karla, wybitny dogmatyk, który stanowił dla Grupy żywy list

¹ Por. M. Villain, *Histoire du groupe interconfessionnel des Dombes*. „*Verbum caro*” 18:1964 nr 70 s. 4-17; tenże, *L'abbé Paul Couturier, apôtre de l'Unité chrétienne*, Paris 1957; *Oecuménisme spirituel. Les écrits de l'abbé Paul Couturier. Présentation et commentaire de M. Villain. Préface de S. B. Maximos IV*. Paris 1962.

² Villain, *Histoire de groupe* s. 5-7.

niewątpliwie najwybitniejszego teologa protestanckiego naszych czasów, pastor Richard Bäumlín, najpierw pastor w Erlenbach, który swoim zaniem religijnym i zamiłowaniem do liturgii odnowił duchowo swoją parafię, późniejszy kapelan domu diakonis w Bernie, Berthold Zwicky, pastor w Herzogenbuchsee (kanton Argovie), kapelan wojskowy i animator ekumenicznego bractwa św. Jana (wspólnie z pastorem Bäumlín), Otto Eric Strasser, wikariusz jednej z parafii w Bernie i Neuchâtel, Heinrich Műnger i Karl Huber, duszpasterze wiejscy. Tylko jeden człowiek reprezentował początkowo luteranizm, mianowicie Lucien Marchand, pastor z Belfort, który dzielił się w Grupie swoimi próbami hermeneutyki Soboru Trydenckiego i Wyznania Augsburskiego w kwestii usprawiedliwienia³.

Pierwsze spotkania odbywały się w klasztorze trapistów w Dombes (ok. 40 km od Lionu), skąd Grupa wzięła swoją nazwę, chociaż odbywała swoje spotkania również w innych miejscach. Zbierano się zasadniczo dwa razy w roku na kilka dni. Do stałych punktów programu, obok referatów i refleksji teologicznej, należały modlitwa i milczenie, którymi przeplatano nawet pracę ściśle teologiczną. Rozmodlona, charyzmatyczna postać o. Couturiera wprowadzała atmosferę głęboko religijną, namaszczone skupieniem i duchem modlitwy. Każdego ranka „koncelebrowano” Mszę św., o ile to było możliwe w tamtych czasach. Modlono się też wspólnie na sposób brewiarza, odmawiając Psalmy. Później posługiwano się „Oficjum z Taizé” Często odmawiano kompletę po łacinie z brewiarza rzymskiego. W niedzielę uczestniczono z chóru w Eucharystii, sprawowanej przez pastora w starym wiejskim kościółku (jednak bez interkomunii). To świadome zanurzanie się w liturgię katolicką i protestancką uczyło w sposób egzystencjalny teologii i ducha tych, z którymi prowadziło się rozmowy. Ekumenizm duchowy tworzył atmosferę sprzyjającą dialogowi doktrynalnemu. Katolicy nie prosili na Mszę św. braci protestantów, ponieważ autorytety Kościoła katolickiego pytane w tej sprawie nie wyraziły zgody⁴.

Pierwsze spotkania charakteryzowała dyskrecja i uderzająca atmosfera przyjaźni. Nigdy nie nazywano ich „konfrontacją” czy nawet „dyskusjami”, ale „rozmowami” czy „wymianą poglądów” Dało się zauważyć pewnego rodzaju niepokój, by przypadkiem nie urazić, nawet nieświadomie, drugiej strony. W późniejszym okresie, kiedy uczestnicy spotkań nauczyli się siebie, zapoznali się ze specyfiką słownictwa i teologicznego myślenia drugiej strony, początkowa ostrożność nie była już tak potrzebna⁵.

Zapał i optymizm pionierów nie pozbawiły ich trzeźwości i realizmu: wiedzieli, że napotkają niemałe trudności. Żywe przekonanie o sensie podejmowanej inicjatywy kazało im ubezpieczyć się przed pokusą zniechę-

³ Tamże s. 7-8.

⁴ Tamże s. 8-9.

⁵ Tamże s. 11.

cenia i rezygnacji: postanowili sobie z góry, że trudności, jakie napotkają, nawet największe, nie zgaszą ich wzajemnej przyjaźni ⁶.

Tuż przed wybuchem drugiej wojny światowej o. Couturier usiłował stworzyć drugą grupę dialogu o profilu wyraźniej akademickim, złożoną z profesorów uniwersytetów i scholastyków. Ponieważ jednak wielu wypadaloby uczestniczyć w pracach obu grup, co byłoby zbyt uciążliwe, po-przestano na przyjęciu do zespołu nowych ludzi. Obecnie Grupa liczy ok. 40 osób; połowę mniej więcej stanowią katolicy, drugą połowę reformo-wani z nielicznymi przedstawicielami luteranizmu ⁷.

Odnowiona i wzmocniona Grupa wkroczyła w nowy okres swojej dzia-łalności. Pogłębione teologicznie spotkania wyraźnie dojrzewały pod wzglę-dem metody ekumenicznej, którą wówczas należało dopiero odkrywać włas-nym trudnym doświadczeniem.

Kronika tego okresu odnotowała następujące spotkania:

1942 r. w Dombes. Temat: „List do Efezjan”. Po raz pierwszy włączyło się do Grupy Taizé (R. Schultz i M. Thurian). Obecni byli ze strony katolic-kiej m. in. H. de Lubac i M. Villain.

1946 r. w Presinge nt. „Tradycja”.

1947 r. w Dombes nt. „Kościół”

1948 r. w Grandchamp nt. „Profetyzm” i „Maryja”

1949 r. w Dombes nt. duszpasterskich zagadnień sakramentów.

1950 r. w Presinge nt. sakramentów.

1951 r. w Dombes nt. wpływu wydarzeń historycznych i politycznych na kształtowanie się różnych mentalności.

1952 r. w Dombes nt. zasług, spraw ostatecznych i wstawiennictwa świętych.

1953 — rok śmierci o. P. Couturiera. Grupa odprawiła w Taizé reko-lekcje nt. „Ojciec nasz”.

1954 r. w Presinge nt. chrystologii (studium Soboru Chalcedońskiego).

1955 r. w Dombes nt. Ducha Świętego ⁸.

Do 1955 r. Grupa nie posiadała perspektywicznego programu pracy. Tematy podjęte rodziły tematy następne na zasadzie ich wewnętrznego związku. Rozpatrywano je metodą raczej porównawczą. Dlatego też poja-wiały się te zagadnienia, które uchodziły za najbardziej różniące. W re-fleksji nad różnicami usiłowano ustalić, o ile płyną one z niezrozumienia czy wielorakich uwarunkowań (mentalność, historia, język...), a o ile sta-nowią rzeczywiste odmienności w teologicznej interpretacji wiary. Stoso-wanie takiej metody przyniosło nieoczekiwane wyniki: różnice, nawet te,

⁶ Tamże.

⁷ Tamże s. 12.

⁸ Tamże s. 12-14.

które uchodziły za podstawowe i nie do przewyciężenia, okazywały się o wiele mniejsze, niekiedy wprost pozorne⁹.

Nie formułowano żadnych uzgodnień czy wspólnie przyjmowanych tez. Uczono się praktycznie ekumenizmu duchowego i stwierdzano konieczność łączenia go z ekumenizmem doktrynalnym¹⁰. Oba uznano za integralne elementy metody ekumenicznej¹¹.

Trzeci okres pracy Grupy z Dombes (1956-1970) charakteryzuje się większą dojrzałością w organizowaniu refleksji teologicznej (skoncentrowanie się przede wszystkim na problematyce eklezjologicznej) oraz formułowaniem tez streszczających osiągnięte uzgodnienia stanowisk¹².

Tematyka spotkań i tez w układzie chronologicznym:

1956 r.: „Człowiek jako grzesznik, człowiek jako chrześcijanin” (10 tez);

1957 r.: „Pośrednictwo Chrystusa a posługiwanie Kościoła” (10 tez);

1958 r.: „Kościół jako Ciało Chrystusa” (7 tez);

1959 r.: „Pastoralny autorytet w Kościele” (8 tez);

1960 r.: „Apostolskość Kościoła” (6 tez);

1961 r.: „Kapłaństwo i posługiwanie Kościoła” (nie zdołano sformułować wspólnych tez);

1962 r.: „Kapłański akt Chrystusa w kapłańskiej aktywności Kościoła” (8 tez);

1963 r. Z racji dziesięciolecia śmierci o. P. Couturiera podsumowano dotychczasową pracę i zastanawiano się nad metodą jej prowadzenia. Nie sformułowano żadnych tez;

1964-1966 r. — nie opublikowano żadnych tez. Dostrzeżono wewnętrzny związek eklezjologii z chrystologią i pneumatologią;

1965 r.: „Obecność Ducha Świętego w Kościele”¹³.

1967 r.: „Interkomunia” (6 tez);

1968 r.: „Urząd kościelny a sukcesja apostolska” (5 tez);

1969 r.: „Urząd kościelny a Duch Święty” (4 + 2 tezy);

1970 r.: „Kościół jako wspólnota świętych” (4 tezy)¹⁴.

⁹ Tamże s. 14-15.

¹⁰ Tamże s. 13-14.

¹¹ Tamże s. 14.

¹² Historyczny komentarz do tez z okresu 1956-1962 daje J. de Baciocchi SM (*Essai de commentaire historique sur les thèses*, „Verbum caro” 18:1964 nr 70 s. 27-44). Tekst tez: tamże s. 45-53. Na s. 53 bibliografia do spotkań Grupy w latach 1946-1961. Omówienie tez z punktu widzenia protestanckiego: H. Bruston. *Conclusion. Point de vue protestant*. Verbum caro, s. 54-61. Omówienie ze strony katolickiej: G. Martelet. *Conclusion. Point de vue protestant*. „Verbum caro”, s. 55-73. Polska informacja o tezach: L. Malewicz. *Grupa z Dombes — ekumenizm prywatny*. „Biuletyn ekumeniczny” 4:1975 nr 1 s. 15-18.

¹³ Sprawozdanie w „Unité chrétienne” 1971 nr 23 s. 42.

¹⁴ Tekst tez z lat 1967-1970 w „Unité chrétienne” s. 43-52. Streszczenie tych tez podaje L. Malewicz (jw. s. 17-18).

Po okresie tez nastąpił okres uzgodnień, które obszerniej prezentują wspólne stanowisko. Uzgodnienia różnią się od tez raczej tylko formalnie. Nie posiadają większej czy mniejszej rangi doktrynalnej, ani też wyższego autorytetu wobec władz kościelnych. Szczegółowe tezy w sposób jak gdyby naturalny torowały drogę ogólniejszym uzgodnieniom. Znaczyły stadium robocze prac grupy, podczas gdy uzgodnienia wieńczą długie lata wspólnej refleksji. Tezy zamykały poszczególne etapy, uzgodnienia podsumowują przebytą długą drogę. Uzgodnienia byłyby raczej niemożliwe bez uprzednio formułowanych tez i wydaje się, że należy je w świetle tez odczytywać¹⁵.

Pierwsze uzgodnienie (1971 r.) dotyczy Eucharystii, a więc tematu, który pojawił się podczas spotkania w 1962 r. poświęconego kapłaństwu Chrystusa i kapłańskiej aktywności Kościoła. W tezie 3 stwierdzono wówczas, że odkupieńczy akt Chrystusa dokonany na krzyżu nie może być powtarzany; teza 7 stwierdziła, że zbawcza moc Chrystusa Głowy w pełni oddziaływanie tylko przez słowo i sakrament, które wewnątrz do siebie przynależą¹⁶, wreszcie teza 8 mówi wprost o Eucharystii: „Chrystus, dając się w Eucharystii Kościołowi, wciąga go w swój własny ruch ku Ojcu, ruch konsekracji, wyniszczenia się i życia w śmierci. W ten sposób pozwala mu uczestniczyć w chwale, jaką sam oddaje Ojcu oraz w potędze swego wstawiennictwa na rzecz zbawienia świata. Dzięki temu objawia się kościelne Ciało Chrystusa Arcykapłana i realizuje się jako ciało kapłańskie”¹⁷. Choć w 1962 r. szeroko dyskutowano nt. Eucharystii, niewiele udało się uzgodnić w tezach.

Podczas spotkania w 1967 r. poświęconego w całości interkomunii stwierdzono, że pełnia wspólnoty eucharystycznej stanowi cel zarówno ich grupy, jak ruchu ekumenicznego w ogóle. Interkomunię uznano za etap na drodze do jedności, zakładający już pewną zgodność we wierze, kulcie i strukturach kościelnych¹⁸. Stwierdzono, że mimo odkrycia rozległych obszarów wspólnego dziedzictwa i mimo uzgodnienia stanowisk w wielu sprawach, celebracje eucharystyczne nadal pozostają nosicielkami specyfiki poszczególnych Kościołów i okazują to, co dzieli. Jedni zauważają u drugich albo głębokie braki, albo szkodliwe dodatki¹⁹.

¹⁵ L. Malewicz, tamże s. 18-19.

¹⁶ „Verbum caro”, jw. s. 42 i 52.

¹⁷ Tamże s. 43 i 52.

¹⁸ „Nous considérons l'intercommunion comme une étape à intervenir sur le chemin de la pleine unité. Elle présupposerait un accord déjà important sur la foi, le culte et les structures de l'Eglise” (teza 1. „Unité chrétienne” s. 43).

¹⁹ „Nous reconnaissons qu'au sein du mouvement oecuménique il nous a été don-

Jako cenną wskazówkę do pogłębienia ekumenicznej refleksji nad zbliżeniem stanowisk co do Eucharystii uznano tekst o hierarchii prawd (*Unitatis redintegratio* nr 11)²⁰. Osiągnięto pełniejsze wzajemne zrozumienie co do obecności Chrystusa w Eucharystii oraz jej ofiarniczego charakteru. Stwierdzono, że katolicy oczyszczają swój słownik funkcjonujący tradycyjnie w omawianiu i przepowiadaniu tajemnicy eucharystycznej, a protestanci dowartościowują sakramenty. Przyznano, iż pozostaje nadal poważna rozbieżność poglądów odnośnie do trwania obecności Chrystusa w Eucharystii, zauważono jednak, że Kościół katolicki uznaje Eucharystię w Kościele prawosławnym nie żądając od niego sprecyzowanej teologii obecności i transubstancjacji²¹. Najbardziej podstawową rozbieżność stanowisk stwierdzono w sprawie urzędu posługiwania i sukcesji apostoelskiej w biskupstwie. Jednocześnie zwrócono uwagę na wyraźny trend we współczesnym protestantyzmie ku dowartościowaniu sukcesji apostoelskiej jako normalnego znaku ciągłości i trwania ministerium, jak też po stronie katolickiej wzrost świadomości instrumentalnego i funkcjonalnego charakteru

né de redécouvrir l'importance considerable de notre patrimoine commun; notre dialogue nous a également permis d'acquérir dans bien des domaines qui nous séparaient une convergence certaine. Cependant nous ne pouvons ignorer que nos célébrations eucharistique sont porteuses de toutes nos dimensions ecclésiales respectives et par la même mettent en lumière nos désaccords. Si les uns voient chez les autres des lacunes foncières, les autres reculent devant ce qu'ils considèrent comme des adjonctions nocives.

Toutefois l'attitude qui tend à soumettre tout le donné de la foi à la recherche de la substance de l'Évangile dans une relation vivante à la personne du Christ par l'action de l'Esprit a jeté une lumière nouvelle sur nos positions respectives et doit être tenu avec persévérance. Elle donne son axe et sa dynamique à la recherche d'unité de nos Eglises et oriente vers l'intercommunion dans la vérité" (teza 2. Tamże).

²⁰ „Une exploration, dans cette lumière, des décisions des sept premiers conciles oecuméniques nous permettrait d'avancer dans ce domaine. L'affirmation acquise d'une hiérarchie des dogme (cf. U. R. 11), la distinction à préciser entre dogme et théologoumène et une interprétation renouvelée des dogmes constitueraient pour cette des facteurs positifs. Si l'intercommunion suppose l'accord sur les vérités essentielles (cf. 1° et 5°), elle implique un dialogue ouvert pour tendre à la pleine communion de foi sur les points doctrinaux encore contestés" (teza 3. „Unité chrétienne" s. 43-44).

²¹ „Si l'on applique ces remarques générales à la doctrine de l'Eucharistie, on constate un progrès et une convergence dans la compréhension réciproque de cette Eucharistie en ce qui concerne la Présence et le Sacrifice. L'Eglise catholique purifie son intelligence et son expression du mystère eucharistique, tandis qu'une revalorisation sacramentelle se manifeste dans les Eglises de la Réforme. Certes des difficultés subsistent d'un côté comme de l'autre, en particulier sur la question de la permanence de la Présence, mais on ne saurait sous-estimer les voies de dégagement ouvertes par exemple par le fait que l'Eglise catholique romaine reconnaît la pleine authenticité de l'Eucharistie des Eglises orientales sans exiger d'elle une théologie déterminée du mode de la Présence (par exemple une problématique de la transubstantiation)" (teza 4. „Unité chrétienne" s. 44).

kapłaństwa oraz kościelności wspólnot wyrosłych z reformacji²². Wreszcie wytyczono kierunki dalszych poszukiwań odpowiedzi na następujące pytania: 1. w jakiej mierze Kościół katolicki może zgodzić się na różnorodność struktur posługiwania kościelnych; 2. w jakiej mierze Kościoły reformacji mogą uznać sukcesję apostołską jako normalny znak, a równocześnie nie definitywny charakter własnego sposobu wprowadzenia w urząd kościelny; 3. jak praktycznie Kościół katolicki powinien podkreślać, obok formalnego znaku sukcesji, ożywiający działanie Ducha Świętego; 4. dokąd może nas zaprowadzić stwierdzenie, że zawsze obecny w Kościele Duch Święty może usunąć zniekształcenia i uzupełnić braki istniejące w strukturach; wreszcie 5. jakie są — dla wzajemnego uznania Eucharystii — konsekwencje twierdzenia, że Chrystus daje się nam i przyjmujemy Go w taki sposób, w jaki się daje²³.

Temat Eucharystii, a ściślej — interkomunii, powrócił w 1907 r., lecz raczej marginesowo w cieniu kwestii Kościoła jako wspólnoty świętych. Zaproponowano wówczas tworzenie klimatu „gościnności eucharystycznej” jako wstępu do pełnej interkomunii²⁴.

²² „La difference la plus importante réside actuellement dans la doctrine du ministère de l'Eglise. L'Eglise catholique conteste l'autorité ou la validité du ministère dans les Eglises de la Réforme au nom de la continuité sacramentelle de la succession apostolique dans l'Episcopat. Du côté protestant, cette condition de validité, le caractère privilégié du sacerdoce ministériel et sa nécessaire médiation appellent les plus expresse réserves.

Cependant on tend de plus dans le Protestantisme à reconnaître que la succession apostolique dans sa continuité peut être le signe normal de la permanence du ministère donné à l'Eglise par le Christ dans sa fidélité. De son côté, l'Eglise catholique souligne davantage qu'auparavant le caractère fonctionnel et instrumental du sacerdoce, et en reconnaissant les Eglises de la Réforme comme Communautés ecclésiales tend à considérer les ministères qui s'exercent en elles comme ayant consistance, participant au Mystère et à la fonction de l'Eglise”.

(teza 5. „Unité chrétienne”).

²³ „Dès lors l'étape suivante devrait nous conduire:

— à étudier dans quelles limites l'Eglise catholique peut accepter une plus grande diversité des structures ministérielles;

— à examiner les possibilités: pour les Eglises de la Réforme de reconnaître le caractère normal du signe de la succession apostolique en même temps que le caractère non définitif de la forme de leur propre existence: pour l'Eglise catholique de reconnaître pratiquement la nécessité d'une fécondation permanente du signe et d'une réforme permanente de l'Eglise par l'Esprit;

— à rechercher où nous conduit l'affirmation que le Saint-Esprit toujours présent à son Eglise peut suppléer aux lacunes et aux déviations de ses structures;

— à étudier toutes les conséquences de l'affirmation que le Christ présent se donne et est reçu comme Il se donne, notamment en vue de la reconnaissance réciproque de nos Eucharisties respectives” (teza 6. „Unité chrétienne”).

²⁴ Por. L. Malewicz, jw. s. 18.

Jako podstawę swojej refleksji, która doprowadziła do „Uzgodnienia”, teologowie z Dombes przyjęli tekst nt. Eucharystii wypracowany przez komisję „Wiara i Ustrój” (Bristol 1967 r., Uppsala 1968)²⁵. Później komisja mieszana katolicko-luterańska, pracując nad wspólnym dokumentem w Liebfrauenberg (1976 r.) nt. Eucharystii, korzystała będzie m.in. z tekstów Grupy z Dombes. Mamy tu przykład swoistej ośmozy dialogów doktrynalnych i ekumenicznej tradycji. Wcześniejsze inspirują późniejsze i w pewnej mierze wchodzą w ich strukturę i treść.

Teologiczna analiza dokumentu odkrywa trzy ważne punkty, które zasługują na wyjątkową uwagę.

1. OBECNOŚĆ CHRYSYDUSA W EUCHARYSTII

Dialog z samymi luteranami na temat eucharystycznej obecności Chrystusa byłby o wiele prostszy, ponieważ luteranizm najbardziej ze wszystkich tradycji protestanckich zbliża się w tym punkcie do ujęcia katolickiego przyjmując wraz z nim prawdziwą i rzeczywistą obecność (*vere, realiter*). Tymczasem w Grupie z Dombes protestantyzm silniej reprezentują reformowani niż luteranie. Dlatego na szczególną uwagę zasługują sformułowania, które stwierdzają wiarę w realną obecność Chrystusa i to niezależnie od wiary przyjmującego: „W tej pamiętce obecny jest sam Chrystus”; „Pamiętka jako uobecnienie”²⁶; „eucharystyczna obecność Chrystusa w Kościele nie zależy od wiary tego czy innego człowieka, ponieważ sam Chrystus, przez swoje słowa i w Duchu Świętym wiąże się z wydarzeniem sakramentalnym, znakiem jego obecności”²⁷.

Katolików wciąż niepokoi sposób, w jaki protestanci traktują elementy eucharystyczne pozostające po celebracji. Na ogół protestanci, zgodnie ze swym przekonaniem co do obecności Chrystusa w Eucharystii tylko podczas sprawowania Eucharystii oraz komunii św., czyli *in usu*, traktują pozostałe postaci jako zwyczajne chleb i wino. W omawianym dokumencie nie wyrzekają się wyraźnie takiego stanowiska, postulują jednak większy szacunek dla elementów eucharystycznych *extra usum*:

²⁵ Chodzi o tekst wypracowany jeszcze przed włączeniem do komisji „Wiary i Ustroju” dziewiątki teologów katolickich. Grupa z Dombes pełnymi rękoma czerpała z tekstu „Wiary i Ustroju” przepisując całe długie passusy. Uzupełniła ten dokument i dostosowała go do międzykonfesyjnej sytuacji we Francji. Rozdział 8 Uzgodnienia doktrynalnego Grupy z Dombes został zapożyczony z francuskiej ugody reformowano-luterańskiej (Lion 1970). Por. D. P é z e r i l. *Vers une même foi eucharistique?* „Vers l'unité chrétienne” 25:1972 nr 3-4 s. 90.

²⁶ Doktr. uzg. nr 9-10.

²⁷ Tamże nr 18.

„To, co jest dane jako ciało i krew Chrystusa, pozostaje ciałem i krwią Chrystusa i wymaga, by tak je traktować”²⁸; „prosimy [...] by strona protestancka lepiej świadczyła o szacunku należnym elementom, które służyły do celebracji eucharystycznej, tj. by zadbała o ich spożycie, nie wykluczając podania ich chorym jako komunii”²⁹.

Protestanci wciąż wyrzucają katolikom, iż zmienili rozłożenie akcentów ustalone przez Nowy Testament i najstarszą praktykę Kościoła: — na pierwsze miejsce wysuwają bowiem adorację, podczas gdy Eucharystię przechowuje się przede wszystkim z myślą o chorych. W Uzgodnieniu czytamy: „prosimy, by strona katolicka przypominała w katechezie i kazaniach, że pierwszym celem przechowywania Eucharystii jest udzielanie jej chorym i nieobecny”³⁰.

2. TRYNITARNY ASPEKT EUCHARYSTII

Chrześcijanin spotyka w Eucharystii całą Trójcę Świętą.

a. Ojciec odbiera w niej największą chwałę, Eucharystia bowiem jest wielkim dziękczynieniem składanym mu przez Chrystusa i Kościół oraz ofiarę chwały niesioną w imieniu całego stworzenia³¹.

b. Syn jest przypominany i zapowiadany. Eucharystia jako wielka anamneza jest pamiątką Chrystusa, całego jego życia, śmierci i zmartwychwstania. Od innych wspomnień różni się w sposób zasadniczy, jest bowiem anamnezą mocną i skuteczną, tzn. uobecnia to, co wspomina³². Katolicy z radością odnajdują w Uzgodnieniu soborowe pojęcie uobecnienia w Eucharystii zbawczych tajemnic Chrystusa.

Jako skuteczna zapowiedź powtórnego przyjścia Pana i uczy niebieskiej Eucharystia przybliżyła to, co zapowiada³³.

c. Duch Święty swoją mocą zapewnia przemianę chleba i wina w sakrament, a więc w uczestnictwo w ciele i krwi Chrystusa³⁴. Poprzez Eucharystię włącza nas w wielki ruch Kościoła ku jego przeznaczeniu, czyli ku wolności i chwale; On też pomaga nam „rozdzielić” obecność Pana oraz żyć jego śmiercią i zmartwychwstaniem³⁵.

²⁸ Tamże nr 19.

²⁹ Tamże nr 20.

³⁰ Tamże.

³¹ Tamże nr 7-8.

³² Tamże nr 9-10.

³³ Tamże nr 10.

³⁴ Tamże nr 19.

³⁵ Duszp. uzg, nr 4.

3. SOLIDARNOŚCIOWY ASPEKT EUCHARYSTII

Mocniej niż to czyniła tradycyjna teologia katolicka i protestancka podkreślono zobowiązania społeczne płynące z uczestniczenia w Eucharystii. Tworząc wspólnotę Kościoła obala ona mury, które dzielą ludzi. Chrześcijaństwo, karmiąc się tym samym ciałem i tą samą krwią Chrystusa, nie mogą trwać w konfliktach rasowych, narodowościowych, językowych, klasowych, wyznaniowych itp.³⁶. Muszą czuć się solidarni ze wszystkimi, zwłaszcza najbardziej potrzebującymi: „Nie możemy zgodzić się na dalsze trwanie takiej sytuacji, w której miliony ludzi nie mają chleba, sprawiedliwości i pokoju”³⁷.

W kwestii interkomunii Grupa z Dombes wyraziła przekonanie, że nie należy jej odmawiać tym chrześcijanom innych wyznań, którzy aprobuje wiarę wypowiedzianą w „Uzgodnieniu”³⁸.

Zagadnienie przewodniczenia Eucharystii przesunięto na rok następny (1972), przewidziany na refleksję o kościelnym urzędzie posługiwania. Jaki autorytet posiada Uzgodnienie? Czy i o ile zobowiązuje społeczności kościelne dialogujących stron?

Doświadczenia posoborowe pozwalają wyróżnić trzy rodzaje ekumenicznych dokumentów doktrynalnych: 1. oficjalne dokumenty międzykościelne, które angażują autorytety podpisujących Kościołów, np. dokument podpisany przez patriarchę Atenagorasa i Pawła VI, znoszący ekskomuniki z 1054 r.; 2. oficjalne dokumenty grup mieszanych złożonych z teologów powołanych przez Kościoły dialogujące, np. Raport z Malty, wypracowany i przyjęty przez grupę luterańsko-katolicką oraz 3. dokumenty prywatne zespołów pracujących bez oficjalnego mandatu Kościołów. Do tego rodzaju dokumentów należy „Uzgodnienie” Grupy z Dombes. O autorytecie tego i podobnych tekstów rozstrzyga osobisty autorytet autorów. Ponieważ Grupę z Dombes stanowią teologowie wysokiej klasy, profesorowie uniwersytetów i wyższych uczelni kościelnych, jak również duszpasterze bardzo blisko kontaktujący z konkretną i żywą egzystencją chrześcijańską, wypracowane przez nich sformułowania posiadają duży, chociaż prywatny autorytet. Tym należy tłumaczyć fakt, że episkopat francuski, Światowa Rada Kościołów i oficjalne mieszane grupy teologów wysoko cenią teksty Grupy z Dombes³⁸.

³⁶ Doktr. uzg. nr 21-22.

³⁷ Duszp. uzg. nr 6.

³⁸ Doktr. uzg. nr 39.

³⁹ Por. oświadczenie kard. Willebrandsa nt. autorytetu deklaracji publikowanych przez komisje robocze: „La Croix” 14 XII 1973 s. 6.

*
* *
* * *

Teksty Uzgodnień Grupy z Dombes nt. Eucharystii można znaleźć w następujących wydawnictwach:

Accord doctrinal sur l'Eucharistie. „Unité chrétienne” 1972 nr 26 s. 7-12; *Accord pastoral: La signification de l'Eucharistie*. Tamże s. 13-15; *Vers une même foi eucharistique. Accord entre catholiques et protestants*. Taizé 1972. Niemiecki przekład Duszpasterskiego uzgodnienia: *Pastoralen Konsensus*. „Herder-Korrespondenz” 25:1972-73 nr 1; *Group of Les Dombes. Towards a Common Eucharistic Faith. Agreement between Roman Catholics and Protestants*. Translated by Pamela Gaughan. „Modern Eucharistic Agreement” London 1974 SPCK s. 51-78.

Podpisali Uzgodnienie:

Katolicy:

Paul Aymard OSB
Joseph de Baciocchi SM
René Beaupère OP
O. Edmond Chavaz
O. Marc Clément
Robert Clement SJ
O. Jacques Desseaux
O. André Fabre
Claude Gerest OP
O. René Girault
Etienne Goutagny OCR
O. Maurice Jourjon
Marie Leblanc OSB
Pierre Michalon PSS
O. André Perroux
Jean Roche SJ
Bernard Sesboué SJ
Maurice Villain SM

Protestanci:

Pastor Georges Appia
Pastor Claude Asmussen
Pastor Georges Besse
Pastor Henry Bruston
Pastor Edouard Diserens
Pastor Maurice Ferrier-Welti
Pastor Jean-Claude Ill
Pastor Michel Leplay
Pastor Louis Lévrier
Pastor Marc Lods
Pastor Hébert Roux
Br. Max Thurian
Pastor André Verzeil
Pastor Gaston Westphal

Tekst został wypracowany przez liczniejszą grupę, niektórzy jednak nie podpisali dokumentu tylko z tej racji, że nie mogli uczestniczyć w ostatniej sesji.

EUCHARIST IN THE DIALOGUE
GUIDELINES DEVELOPED BY THE DOMBES GROUP

Summary

The author gives a historical and theological introduction to the agreed statement of the Group of Dombes on the Eucharist which informs about the origins of the Dombes Group, its aims, methods of work and effects of nearly 40-years long activities, including topics of particular meetings in the years 1942-1970. He discusses in detail the 1967 theses on Eucharist (intercommunion), and then gives

a general characteristic of the 1971 „Guidelines”, pointing out the three most important issues taken up by the authors: the presence of Christ in Eucharist, its trinitarian aspect and solidarity manifested in the sacrament.

The presence of Christ is described in terms of anamnesis, that is to say a *memoratio* which brings into existence what it reminds of (a conception strikingly close to Vatican II). From Protestants the document demands greater respect for the *extra usum* elements of Eucharist, while Catholics are requested to implement the principle whereby Eucharist is preserved largely for the sick and the absent to consume.

In Eucharist Christians encounter not only Christ but also other persons of the Holy Trinity, since in Eucharist we worship and thank the Father, while the Holy Ghost warrants the Eucharistic transformation.

The document also expresses a deeper awareness of social effects of participation in one Eucharist, experienced by contemporary Christianity.